

Đập Đồng Cam (Phú Yên) vào tuổi 100

Vài nét lịch sử

Trước khi có đập Đồng Cam, người dân đồng bằng Tuy Hòa cũng đã làm kênh mương dẫn thủy nhập điền để sản xuất nông nghiệp, nhưng toàn bộ cánh đồng Tuy Hòa, một trong những cánh đồng rộng lớn nhất ở Nam Trung Bộ, chỉ sản xuất được một vụ lúa, hoàn toàn trông chờ vào nước trời. Mùa khô, cả cánh đồng rộng lớn biến thành vùng thảo nguyên khô cằn, các giếng đào sâu hàng chục mét cũng khô cạn.

Đập Đồng Cam là công trình thủy lợi lớn tại tỉnh Phú Yên. Công trình này do kỹ sư người Pháp Lefevre và cộng sự là kỹ sư Nordey thiết kế năm 1917, khởi công năm 1924 và hoàn thành năm 1932 với công sức của hàng vạn lao động, công nhân địa phương. 54 người dân Phú yên tử nạn, trong đó có 52 người bị lật thuyền chết ngày 1/9/1929. Khánh thành ngày 7/9/1932.

Í đập Đồng Cam trên bản đồ tỉnh Phú Yên

Các hạng mục công trình

Đập Đồng Cam có tuyến tràn dài 680m, cao 5-15m; hệ thống kênh dài 165km, tưới cho 19.000ha (hữu ngạn 11.000ha, tả ngạn 8.000ha). Thời gian khảo sát, thiết kế 14 năm, thi công từ năm 1924-1932.

Đập tràn được xây dựng tại thôn Mặc Hãn, núi núi Trù Cát, xã Hòa Hội, huyện Phú Hòa ở bờ bắc với núi Qui Hậu, xã Sơn Thành Đông, huyện Tây Hòa ở bờ nam, nơi có nền đá lộ và mặt cắt sông thu hẹp. Hai vai đập có 14 cửa lấy nước, 2 cửa xả cát. Hai kênh Chính Bắc và chính Nam tưới tiêu cho cả vùng lúa Tuy Hòa rộng 220 km²

Đập Đồng Cam

Quá trình thi công

Đập được xây bởi 19.000m³ đá hộc, bên ngoài là đá lãng trụ được gọt đẽo rất tinh xảo, khai thác, gia công từ nơi khác rồi mang đến, bề mặt hình lục giác, các mạch vữa rộng đều nhau khoảng 2cm. Phá 22.000m³ đá và 300.000m³ đất đá làm đường thi công, vận chuyển thủ

công. Sử dụng hơn 5,3 triệu ngày công, trung bình hàng ngày có 1.200 người, ngày cao điểm lên tới 5.000 người trên công trường, chủ yếu là người dân địa phương. Trong quá trình xây dựng đã xảy ra 20 lần sự cố do mưa lũ

Sửa chữa lớn

Sau gần 70 năm sử dụng, đập Đồng Cam bị hư hỏng nhiều, Chương trình sửa chữa lớn đập Đồng Cam được Bộ Nông nghiệp & PTNT triển khai trong khuôn khổ Dự án Phát triển Thủy lợi miền Trung do Ngân hàng Thế giới (WB) tài trợ. Việc sửa chữa hết sức khó về kỹ thuật đã được thực hiện rất thành công bởi Ban Quản lý trung ương các Dự án Thủy lợi, Công ty tư vấn Xây dựng Thủy lợi 1 (nay là Tổng Công ty tư vấn Xây dựng Thủy lợi) và nhất là Công ty Xây dựng 47, được các chuyên gia quốc tế của WB đánh giá cao.

Lời kết

Đồng Cam là công trình có giá trị thẩm mỹ lẫn kỹ thuật rất cao. Đập có ý nghĩa về mặt kinh tế, lịch sử cộng với cảnh quan tươi đẹp, kiến trúc độc đáo.

Hàng năm nhằm tri ân những người đã góp công xây dựng đập, vào mùng 8 **Tết Nguyên Đán** có lễ hội, thu hút rất đông du khách gần xa đến thắp hương tưởng niệm và tham quan, du ngoạn xuân.